

המכון לאבחון, ייעוץ וטיפול
דר' דרלה בירון Ph.D
מומחית ללקויי למידה

מילון מונחים מקצועי

אבחון דיזקטי - נהוג כחלק מהערכת התפקוד באבחון ליקויי-למידה. הוא מורכב ממערכת של מבחנים, רובם מלווים בנורמות, הקובעים את רמת הידע והיכולת במקצועות הנלמדים: עברית, חשבון, כתיבה ואנגלית, בנוסף על בדיקת הכשרים, הדרושים ללמידה יעילה. תפקידו של אבחון זה הוא לאתר ולזהות נקודות חוזק ותורפה של התלמיד, התנהגויות ודרכי למידה, שרכש, ועד כמה הוא מודע לקשייו כדי להתאים לו תוכנית לימודים מיוחדת ודרכי הבחנות מותאמים.

אבחון פסיכולוגי - נערך ע"י פסיכולוגית מומחית. מטרת האבחון הינה הערכת הפוטנציאל האינטלקטואלי ובדיקת השפעות רגשיות ו/או קוגניטיביות על תהליכי למידה. האבחון כולל הערכת מנת משכל ובדיקה מפורטת של התפקוד הרגשי, בכדי לאפשר אבחנה מבדלת בין קשיים בלמידה עקב גורמים רגשיים לבין לקויות למידה. כאשר עולים פערים משמעותיים בין כישורים קוגניטיביים שונים בתוך מבחן האינטליגנציה הם ינבאו קיום לקויות למידה.

אבחון פסיכו-דיזקטי - משלב בין ההיבטים הפסיכולוגיים וההיבטים הדיזקטיים ונערך ע"י שתי מומחיות: המאבחנת הדיזקטית והפסיכולוגית. כל אחד מאבחן בתחום מומחיותו, וחוות הדעת, המשותפת, היא אינטגרציה של הממצאים של שתיהן ומרחיבה את התמונה האבחונית ואת מתן ההמלצות וההתאמות.

אנליזה אודיטורית – פירוק מלה למרכיביה הצליליים.

אסטרטגיות למידה - ארגון הלמידה או הזכירה לתבניות יעילות של החומר הנלמד. באמצעות תרשימי זרימה, טבלאות, מרקור, חלוקה לפסקאות או הסמלה, מקדדים את החומר ליחידות המאפשרות זכירה טובה יותר, כמו גם הבנה.

אורתוגרפיה – תבנית מילה כתובה כולל שורש המילה .

דיסלקסיה – לקות בקריאה ובכתיבה.

דיסקלקוליה – ליקוי בחשיבה כמותית וביכולת לחשב.

הומופוניות – אותיות הנכתבות בצורה שונה אך בצליל שווה (ט-ת, ש-ס, ק-פ)

הטעמה והתאמה בקריאה- קריאה בקצב נכון, תוך התייחסות לפיסוק ולהקשר.

רחוב אז"ר 20, רמת השרון 47203, טל: 03-5408182 פקס': 03-5472445
e-mail-darla@darla-biron.co.il
www.darla-biron.co.il

המכון לאבחון, ייעוץ וטיפול

דר' דרלה בירון Ph.D

מומחית ללקויי למידה

וכן באינטונציה המותאמת לאופי הטקסט.

כתיבה פונטית – התייחסות לצלילי המלה ולא לתבניתה המורפולוגית.

ליקויים בהתארגנות - ליקויים בהתארגנות מחייבים סיוע מעשי בלימוד היערכות ותכנון. יש מצבים שהלימוד יעיל ויש מצבים שדורשים סיוע תמידי. אבחנה וליווי של מאבחן שהוא מרכז-מקרה – משפרים את ההתמודדות והלימוד להיעזר ולהתארגן באופן עצמאי או בפיתוח אחריות לקבל עזרה.

ליקויים בהתמצאות מרחבית - חשובה מאוד האבחנה ומהות הליקוי. יש מקרים שהפגיעה קשה ופוגעת בלימודי הנדסה. יש מקרים שהפגיעה פוגעת בהתמצאות בכיוונים ויש מקרים, שבהם נדרש ליווי מתמיד. כאמור, כל מקרה לגופו: יש שאינם מסוגלים להתמצא בשכונת-מגוריהם ויש בוגרים שלומדים להסתדר. הסיכון באבחנה של הליקוי הזה הוא במסקנות מוטעות: לא כל מי שלוקה בהתמצאות אינו מסוגל ללמוד מתמטיקה ולא כל מי, שאינו מתמצא אינו יודע למצוא את דרכו. ההתייחסות צריכה להיות ברמה של כישורי-חיים: לימוד ההתנהלות, ההתנהגות, קבלת הסיוע וכללי-זהירות.

ליקויים בקריאת מפה חברתית - האבחנה חשובה ביותר, משום שלעתים קרובות נבדק בעל ליקויים בקריאת מצבים חברתיים מראה קשיים להשתלב, להבין, לתפקד בחברה, יכול לריב, להציק ולהידחות, לא יודע כיצד להתחבר ולשמור על קשר ומקשה על חבריו על עצמו. חשוב ללמד להתנהג, ללמד להתייחס לאחר, ולהיות ערים לקושי המרכזי: להגן על עצמו, לגלות "טקט", מודעות חברתית והבנה למצבו של הזולת. זהו קושי הדורש הדרכה וטיפול שאינו פסיכולוגי, אלא ליווי של גורם מקצועי מתחום ליקויי-הלמידה. הפירושים הפסיכולוגיים המקובלים של ההתנהגות, ההתנהלות והאבחנות הפסיכולוגיות והטיפול הפסיכולוגי אינו מתאים למצבים של ליקויים בקריאת מפה חברתית. בליקוי מסוג זה לוקים רוב לקויי-השפה.

דיסגראפיה- ליקוי בכתיבה הכולל כתיבה איטית כתב יד לא קריא, כתיבה שגויה, אי שמירה על מרווחים תקינים בין מילים ואותיות, קושי לכתוב על דף חלק ובשורות. דיסגראפיה יכולה לנבוע מקושי פונולוגי –שפתי או מקושי מרחבי-ביצועי. מושפעים מליקוי באינטגרציה וויזואלית-מוטורית ומליקוי בקואורדינציה מוטורית. גם רגישות-יתר משפיעה מאוד על הכתיבה, על היכולת ועל ההישגים. בילדות הרכה חשוב לקבל סיוע של ריפוי בעיסוק. לימוד כתיבה – חייב להיעשות ע"י מאבחן ומטפל מומחה לליקויי-למידה, בהתייחסות מעמיקה ועדכנית לתהליך לימוד הקריאה ובשום אופן לא במנותק ממנו. אני מסתייגת מלימוד כתיבה לפני לימוד הקריאה, או מלימוד כתיבה שאינו קשור בתהליך הקריאה.

רחוב אז"ר 20, רמת השרון 47203, טל: 03-5408182 פקס': 03-5472445

e-mail-darla@darla-biron.co.il

www.darla-biron.co.il

המכון לאבחון, ייעוץ וטיפול

דר' דרלה בירון Ph.D

מומחית ללקויי למידה

ליקויי שפה (דיספאזיה, דיסארטריה) - ליקויי הבעה והבנת השפה. ניתן לחשוד בלקות זו כאשר בגיל הינקות ובגיל הרך, המלמול אינו מופיע, הדיבור מתאחר, הדיבור משובש. יש צורך לערוך אבחון אצל קלינאית תקשורת. בהמשך – החל מגיל ארבע, חמש, חשוב ביותר לעבור אבחון מעמיק של לקות למידה, כדי להעריך גם את החשיבה הבלתי-מילולית, לעומת החשיבה המילולית, להיערך ללימוד השפה, להעמיק בטיפול בקשיים הנגרמים כתוצאה מליקויי-שפה. חשוב לדעת כיצד ללמד מיומנויות-שיח, התנהגות, הכנה לגן, היערכות בגן ובבית הספר, וכיצד להתמודד עם דרישות המסגרת ופעילויות הגיל.

לקות למידה - מושג המקיף תחומים רבים: תחומי-השפה (שפת-החשיבה, השפה המדוברת, קריאה וכתובה, שפה זרה) ארגון-המידע, זיכרון, התארגנות, התמצאות במרחב ובזמן, התנהגות, הסתגלות, חברה, קשב וריכוז והתחום המוטורי (התנועתית). יש המבחינים בין לקות למידה ללקות קשב, שיכולה לבוא בקו מורבידיות (ביחד) אצל המאובחנים.

ליקויי קשב וריכוז (ADHD): בכל מקרה של חשד או אבחנה של לקות בקשב ובריכוז, חיוני לבצע אבחון של ליקויי-למידה. רק כך מתבצעת אבחנה מבדלת בין ליקויי-קשב וליקויי למידה אחרים ורק כך אפשר לבנות תכנית התמודדות מתאימה וסיוע הולם. במקרים של אבחנה לליקויי-קשב וריכוז מומלץ להיוועץ ברופא-נוירולוג ילדים, או בפסיכיאטר, כדי לבדוק אפשרות ויעילות של טיפול תרופתי.

מודעות פונולוגית – יכולת לזהות צלילים או להפרידם ממלה שלמה או יכולת לחבר צלילים למלה השלמה.

מורפולוגיה – תבניות הקיימות בשפה. בעברית ישנם תבניות גזירה והטייה ע"פ מין, מספר, שייכות וזמן.

מיזוג – חיבור פונמות (הצלילים הקטנים ביותר) למלה השלמה (ש – או – ל – ה – א – ן = שולחן). ההפך מסגמנטציה.

מיקוד קשב – היכולת להתמקד בנושא (גירוי) אחד מתוך נושאים (גירויים) הקיימים בשטח.

סגמנטציה – הפרדת מלה לצליליה הקטנים ביותר – הפונימות (שולחן = ש – או – ל – ה – א – ן). ההפך ממיזוג.

סף תסכול נמוך – נטייה לתגובה רגשית קיצונית במצבי קושי או כישלון.

פונמה – יחידת הצליל הכי קטנה במלה.

רחוב אז"ר 20, רמת השרון 47203, טל: 03-5408182 פקס': 03-5472445

e-mail-darla@darla-biron.co.il

www.darla-biron.co.il

המכון לאבחון, ייעוץ וטיפול
דר' דרלה בירון Ph.D
מומחית ללקויי למידה

שיכול אותיות – החלפת אות קדמית באות שאחריה ולהפך ("גזרתי"="גרזתי")